

Kitap İncelemesi

YAZAR(LAR)	: Tuba Karataylı Zehir
BAŞLIK	: İngilizce (Kullana)bilmek? Dil Öğrenmeyi Kolaylaştıran 115 Öğretici Öneri
YAYINEVİ	: Blackswan Publishing
BASIM YILI	: 2012
SAYFA SAYISI	: 119
İNCELEYEN	: İsmail Yaman

İngilizce öğrenebilmek ve bu dili etkin olarak kullanabilmek bugün dünyada milyonlarca insanın büyük emek harcadığı bir uğraşı olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle İngilizcenin tüm dünyada ortak dil (lingua franca) statüsü kazanmış olması (Widdowson, 1994; Kachru, 1997) ve kısa vadede bu gücü İngilizcenin elinden almaya aday başka bir dilin bulunmaması insanların İngilizce öğrenmeye atfettikleri önemin giderek artacağına işaret eder. Nitekim farklı ülkelerdeki dil öğretim politikalarına göz attığımızda Orta Doğu ve Afrika ülkeleri dâhil pek çok ülkede İngilizcenin ilköğretim birinci sınıftan itibaren çocuklara öğretildiği görülmektedir (Kirkpatrick, 2017). Bu bağlamda Türkiye’de de son birkaç yıldır İngilizcenin devlet okullarında ilköğretim ikinci sınıftan itibaren öğretildiğini görmekteyiz. Bu sürecin özel okullarda birinci sınıftan hatta anaokulundan itibaren başlatıldığını söyleyebiliriz. Atılan bu adımları güçlendirmek amacıyla geçtiğimiz yıl yeni eğitim anlayışlarının entegre edildiği güncel öğretim programları yürürlüğe girmiştir. Ancak Türkiye’nin İngilizcenin ikinci dil değil de yabancı dil olarak öğretildiği bir ülke olması İngilizce öğrenme sürecini biraz güç kılmaktadır. Özellikle de yetişkinler açısından bu süreç daha da zorlu olabilmektedir (Brown, 1980). Tüm bu hususlara ek olarak, ülkemizde İngilizce öğrenmek ve İngilizceyi kullanabilmek arasında ciddi farklar gözlenmektedir. Örneğin ÖSYM’nin yaptığı Yabancı Dil Sınavından 80 puanı olan birisi yurtdışına çıktığında sözlü olarak kendini ifade edemeyebiliyor. Aslında ihtiyacı olan dilbilgisi yapılarını ve sözcükleri bilmekte, ancak zihninde var olan bu bilgiyi ihtiyacı olduğu anda pratiğe dökmemektedir.

İngilizce (Kullana)bilmek? Dil Öğrenmeyi Kolaylaştıran 115 Öğretici Öneri yukarıda bahsettiğim hususlar bağlamında kaleme alınmış bir kitaptır. Kitap yayınevinin *self-help series* diye adlandırdığı kişisel gelişim kitapları arasında yer almaktadır. Boyut olarak küçük ama içerik olarak yoğun ve isabetli önerilerle dolu bu kitap bir şekilde İngilizce öğrenme deneyimi olan yediden yetmişe herkese hitap etmektedir. Kitabın arka kapağında 14 soruya yer verilmiş ve okuyucuya bu sorulardan en az bir tanesine ‘evet’ cevabı veriyorlarsa kitabın onlar için faydalı olabileceği ifade edilmiş. Sorulardan birkaçı şu şekildedir: ‘Biraz İngilizce biliyor ama geliştirmek için vakit bulamıyor musunuz?’;

Başarısızlıkla sonuçlanan İngilizce öğrenme deneyimlerinden bıktınız mı?'; 'Kelime çalışması yapıyor ama yeri geldiğinde doğru kelimeyi hatırlamakta zorlanıyor musunuz?'; 'Biraz İngilizce biliyor ama konuşabilecek kadar güvende hissetmiyor musunuz?'. Yazar yönelttiği bu sorularla kitabın hitap ettiği geniş okuyucu kitlesini de belirlemiş oluyor.

Ön kapağında İngilizce bilmek ve İngilizceyi kullanabilmek arasındaki uçurumu güzel bir şekilde betimleyen bir karikatürle okuyucuyu karşılayan kitapta *Giriş, Öğrenmeyi Öğrenmek, Bilgi Edinme-Artırma Çalışması ve Beceri Kazanma Çalışması* olmak üzere dört bölüm bulunmaktadır. Her bir bölüm öncesi dilin keyfilik veya nedensizlik (arbitrariness) özelliğini betimleyen farkındalık artırıcı birer karikatür bulunmaktadır. Giriş bölümünde yazar dilin doğası ve dil öğrenme sürecinin özelliklerinden kısaca bahsediyor. Anadil edinimi ve yabancı dil öğrenimi arasındaki farklara değinerek edinim ve öğrenme süreçlerinin nasıl bariz bir şekilde farklı işlediklerini gözler önüne seriyor. Örneğin, anadil edinimi daha anne karnındayken dinleme ile başlayıp sonrasında konuşma ile devam ederken yabancı dil öğrenme deneyimlerinin çoğu okuma ve yazma becerisiyle başlar. Bu bağlamda edinimin bilinçaltı bir eylem öğrenmenin ise bilinçli bir eylem olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu bölümde yazar kitabın bazı yerlerinde kullandığı 'İyi Haber' ve 'Kötü Haber' kutucuklarına bir başlangıç yapıyor ve iyi haber olarak İngilizce dilbilgisinin çok kısa zamanda çalışılarak rahatlıkla öğrenilebildiğini; kötü haber olarak ise öğrenilen dilbilgisi kurallarının yurtdışında bindiğiniz takside şoförle gireceğiniz diyaloga pek bir katkısının olmayacağını ifade ediyor.

Öğrenmeyi Öğrenmek başlıklı bölümden itibaren kitabın isminde bahsedilen öğretici önerileri sıralamaya başlıyor yazar. Öğrenen özerkliği (learner autonomy) genelde eğitimde özelde ise yabancı dil eğitiminde oldukça önemli bir kavramdır. Özellikle de son yıllarda 'Yapılandırmacı Yaklaşım'ın (Constructivism) eğitim alanında etkisinin artmasıyla 'öğretim' kavramının yerini 'öğrenme' kavramı almaya başladı. Aynı zamanda yabancı dil öğrenme stratejileri gibi öğrenen bireyi ve öğrenme sürecini önceleyen boyutlar önem kazanmaya başladı. Bu bölümde 14 öneri sunuluyor gerekçeleriyle ve bunların çoğu okuyucuya neden İngilizce öğrenmek istediklerine dair bir farkındalık kazandırmayı ve bireysel özellikleri de dikkate alarak gerçekçi hedefler belirleme noktasında yardımcı olmayı amaçlıyor. Örneğin, yazar 8 numaralı öneride okuyucudan "İngilizce öğrenmek/kullanabilmek istiyorum, çünkü..." (s. 35) cümlesini samimi bir şekilde tamamlamasını istiyor ve tam bu noktada oldukça gerçekçi ve isabetli bir tespitte bulunuyor: "Eğer bu cümleyi içinize sinecek bir şekilde tamamlayamadıysanız da üzülme. Biraz kendinize zaman verdikten sonra tekrar deneyin. Yine de tamamlayamıyorsanız, belki de İngilizce öğrenmeniz gerekmiyordur..." (s. 35). İngilizce bilmek ve etkili bir şekilde kullanabilmek elbette ki çağımızın en önemli artı özelliklerinden birisi ancak bu herkes için elzem diyemeyiz. Dolayısıyla, İngilizce öğrenmesi gerekmeyen birisinin illa ki İngilizce öğreneceğim diye zamanını ve enerjisini harcamasının da bir mantığı yok. Çünkü yazarın da ifadesiyle "İnsanlar kendilerine gereken şeyleri çok daha kolay öğrenir" (s. 36).

Bilgi Edinme-Artırma Çalışması adlı bölümde yazar İngilizce öğrenme sürecinde sıklıkla yapılan hataları tespit edip dilbilgisi çalışırken ve özellikle de sözcük bilgisi çalışması yaparken nelerin yapılmaması ve nelerin yapılması gerektiğini anlatıyor. Kitabın

başından beri dilin öncelikle bir iletişim aracı olarak değerlendirilmesi gerektiğine vurgu yapıldığı için ve sözcük bilgisinin iletişimdeki rolü çok daha büyük olduğu için bu bölümdeki öneriler dilbilgisi çalışmasından çok kelime çalışmasına yöneliktir. Sözcüklerin listeler halinde birbirinden alakasız ve bağlamdan yoksun bir şekilde öğrenmeye çalışmak yanlış bir strateji olarak değerlendiriliyor. Bunun yerine kelimeleri bağlam içinde anlamlı bir şekilde kullanımlarıyla birlikte öğrenmenin yolları anlatılıyor. Bu bağlamda bahsedilen önerilerden bir tanesi ‘iyi bir sözlük kullanmak’. Sözlük seçiminin önemini vurgulamak için yazar bir anısını paylaşıyor ve bir öğrencisinin bilgisayarlarla ilgili İngilizce kavramlar üzerine hazırladığı ödevde yanlış sözlük seçimi ve yanlış arama tekniği kullanımı sonucu *print screen* kavramının karşılığı olarak *basma perde* ifadesini kullandığını yazıyor. Diğer öneriler arasında sözcükleri kartlara yazma (post-it), rasgele kelimelerden öykü oluşturma, bağlantılı kelimeleri öğrenme, örümcek ağı hazırlama ve öğrenilecek kelimeleri seçmek bulunmaktadır. Saydığım bu önerilerle ilgili detaylı bilgiler veren yazar oldukça pratik bir şekilde çevresel öğrenme (peripheral learning) olanağı sağlayan *post-it* çalışması yapan bir öğrencisinin sözcük bilgisi konusunda nasıl kayda değer bir ilerleme sağladığını paylaşıyor. Ayrıca örümcek ağı hazırlama tekniğini somutlaştırmak adına ‘Movies’ kavramı ile ilgili tam sayfa renkli bir örümcek ağı çalışması okuyucuya sunulmuş durumda.

Beceri Kazanma Çalışması başlıklı son bölümde yazar dil öğrenme sürecinin belkemiğini oluşturan dört temel beceriye odaklanıp sırasıyla okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunuyor. Her bir beceri için ayrı ayrı çalışma önerileri sunan yazar okuma becerisi bağlamında bazı kelimeleri göz ardı edebilme, bağlamdan bilinmeyen sözcüklerin anlamlarını tahmin edebilme, öğrenme amaçlı olmasa bile bol bol İngilizce okuma yapma, öğrenilen dilbilgisi konularını okunan metinler üstünde pekiştirme gibi öneriler sunmaktadır. Dinleme becerisine ilişkin olarak ise yazar çok net bir öneri sunuyor: “...yapmamız gereken tek şey dinlemektir” (s. 99). Dinleme yapma aracı olarak da varsa anadil konuşurlarıyla diyalog kurmak, bol bol İngilizce film izlemek, şarkılar dinlemek, çeşitli dinleme metinleri içeren CD’ler edinip onlar üstünde çalışmalar yapmak, interneti bu anlamda etkin olarak kullanmak gibi öneriler detaylı bir şekilde işlenmiş. Yazma becerisi bağlamında ise üç aşamalı bir öneri sunuyor yazar; önce yazılmak istenen konuya ve biçime uygun model metinleri incelemek; sonra yazılan metni bu model metinlerle kıyaslayıp eksik noktaları tespit etmek; ve son olarak da İngilizcesi daha iyi olan bir akrandan oluşturulan metni kontrol edip (peer editing) dönüt vermesini istemek. Konuşma becerisi ile ilgili olarak da ders ortamının ve zamanının olabildiğince konuşma çalışması yapmaya yönelik şekillendirilmesi gerektiğini ifade ediyor yazar. Ayrıca görüntülü konuşma gibi internetin getirdiği faydalardan da maksimum düzeyde yararlanılması gerektiğini vurguluyor. Son olarak da konuşma becerisinin altyapısının dinleme becerisiyle atıldığını ifade edip dinleme becerisi için ortaya konulan önerilerin hepsinin konuşma becerisi için de faydalı olabileceğini ifade ediyor.

Kitabın son kısmında yazar çizmiş olduğu çerçeve uyarınca çalışmaya başlama önerileri sıralıyor. Bu önerilerden bazıları şunlar: kendini İngilizce öğrenme konusunda sözlü olarak motive etmek, yapılan çalışmalar sonrası kendini ödüllendirmek (sinema, yemek vb.), faydası az etkinliklerin süresini azaltıp İngilizce öğrenmek için zaman

oluşturmak, gerçekçi olup küçük adımlarla işe başlamak, can sıkıcı işler yaparken İngilizce dinlemeler yapmak, erişilebilir hedefler koymak, akranlarla çalışmak, profesyonel destek almak, kaydedilen gelişmeleri not etmek, dikkat dağıtıcı unsurlardan kurtulmak, motivasyonu diri tutmak, bir 'İngilizce köşesi' oluşturmak, tuvalette geçirilen süreyi veya sigara içerken harcanan vakti küçük küçük İngilizce çalışmalarıyla doldurmak. Kitap yazarın yurtdışında deneyimlediği, kültürel farklılıkların bazen ne derece şaşırtıcı olabileceğini gösteren bir anısıyla ve hemen akabinde sunulan bir kötü bir de iyi haber kutucuğuyla bitiyor: "Kötü haber: Dil öğrenmek asla bitmez!... İyi haber: Öğrenmek eğlencelidir!" (s. 119).

Kitabı İngilizce öğrenen kişiler açısından faydalı kılan pek çok artı özellik bulunmaktadır. Bunlardan ilki kitabın fiziksel olarak ihtiyaç duyulan her an ele alınabilecek küçüklükte olması ve sayfalarını karıştırtacak albenisinin olması. Üstelik kitabın içeriği bu fiziksel albeniye feda edilmemiş durumda. Yazarın benimsediği oldukça samimi üslup, verdiği somutlaştırıcı örnekler, paylaştığı bireysel deneyimler ve anılar, yaptığı yerinde espriler ve ortaya koyduğu yol gösterici 115 öneri kitabı tüm okurlar için çok faydalı hâle getiriyor. Elbette ki bu kitap İngilizce öğrenme noktasında sihirli bir değnek özelliği taşıyor. Yazarın öyle bir iddiası da yok zaten. Her şey bireyin kendisinde başlayıp kendisinde bitiyor. Kitap sadece yol gösterici bir rehber niteliğinde.

Kitabın artı yönlerinin yanında eksi yönlerinden de bahsetmek gerekirse üç hususa dikkat çekilebilir. Birincisi ön kapakta ve bölüm geçişlerinde kitabı güzelleştiren karikatürlere ilişkin monotonluk. Kapaktaki karikatür gayet ilgi çekici ve okuyucuyu kitaba davet ediyor. Ancak bölüm geçişlerinde kullanılan üç karikatür de dilin keyfiyeti (arbitrariness) üzerine inşa edilmiş durumda. Halbuki her bir bölüme geçiş sayfasında dil ile ilgili farklı bir boyuta değinen bir karikatür kullanılsaydı çok daha isabetli ve zenginleştirici olabilirdi. İkinci husus ise "dil öğretilemez, edinilir" (s. 21) mesajının giriş bölümünden bir sonraki bölüme geçişte sayfayı dolduracak şekilde verilmiş olması. Bu mesaj anadil bağlamında doğrudur ancak edinimin mümkün olmadığı yabancı dil ortamlarında dil öğretilir de öğrenilebilir de. Bu noktada ikinci dil edinimi (second language acquisition) ve yabancı dil öğrenimi (foreign language learning) arasındaki farka baktığımızda ve Türkiye'nin İngilizcenin yabancı dil olarak öğretildiği bir ülke (English as a foreign language) olduğu gerçeğini dikkate aldığımızda yazarın burada verdiği mesajın çok da genellenebilir olmadığını görmekteyiz. Üçüncü husus ise yazarın kitap boyunca ortaya koyduğu gözlem ve bunlara ilişkin sunduğu stratejilerin ilgili alan yazınla yeterince desteklenmemiş olması. Alanda yer etmiş kuramsal veya uygulamalı araştırmalara zaman zaman atıfta bulunulması sunulan önerilerin daha bilimsel bir zemine oturmasını sağlayabilirdi.

Özetle bu yararlı kitap İngilizce öğrenen veya bu dilin öğretimiyle meşgul olan herkesin kitaplığında bulunmalı. Zaman zaman kitabı karıştırıp faydalı önerileri gözden geçirmek dil öğrenme sürecini canlı tutacaktır. Süreç içinde İngilizceye hâkimiyet açısından ilerleme kat ettikçe kitaba tekrar dönüp hangi ipuçlarının nasıl katkı sağladığı da rahatlıkla gözlenebilir.

Kaynakça

- Brown, D. H. (1980). The optimal distance model of second language acquisition. *TESOL quarterly*, 14, 157-164.
- Kachru, B. B. (1997). World Englishes and English-using communities. *Annual review of applied linguistics*, 17, 66-87.
- Kirkpatrick, R. (Ed.). (2017). *English language education policy in the Middle East and North Africa*. Springer International Publishing.
- Widdowson, H. G. (1994). The ownership of English. *TESOL quarterly*, 28(2), 377-389.

İnceleyen Hakkında Bilgi

Dr. Öğr. Üyesi İsmail Yaman, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, ismail.yaman@omu.edu.tr